

Europees Hof voor de Rechten van de Mens

2 februari 2010, nrs. 30206/04, 37038/04, 43681/04, 45376/04, 12881/05, 28697/05, 32797/05 en 45609/05

(Tulkens (President), Cabral Barreto, Zagrebelsky, Jočienè, Popović, Sajó, Karakaş)

Noot Ouald Chaib

Recht op privéleven. Registratie naam. Tekens niet opgenomen in nationale alfabet.

[EVRM art. 8]

Verzoekers zijn van Koerdische origine en wensen hun namen te laten registreren, gebruikmakend van hun eigen taal. In Turkije stuiten ze hierbij op art. 3 van de Turkse Grondwet, dat stelt dat het Turks de officiële taal is in Turkije. Het Koerdisch alfabet bevat de letters W, Q en X, maar deze letters komen niet voor in het Turks alfabet. De Turkse autoriteiten weigerden dan ook om de namen 'Dilxwaz', 'Xoşewist', 'Berxwedan', 'Ciwan', 'Xweşbin Yekta' en 'Bawer Reşit' te registreren. Bij de laatste naam stelden de autoriteiten voor om de naam Bawer als Baver te registreren, aangezien de letter V een goed alternatief zou zijn voor de letter W.

De verzoekers voeren aan dat de weigering van de Turkse autoriteiten om hun namen te registreren, een ongeoorloofde inmenging in hun privéleven met zich brengt. Bovendien zou deze maatregel ook discriminerend zijn aangezien Turken met de dubbele nationaliteit wel toegelaten worden de letters X, Q en W in hun namen te behouden. Bij het Hof vingen de verzoekers echter bot. Volgens het Hof voldoet deze maatregel aan de noodzakelijkheidvereiste vervat in artikel 8 aangezien de betrokkenen de mogelijkheid hebben om hun Koerdische namen te registreren, zij het volgens het Turks alfabet. Bijgevolg besluit het Hof dat de weigering om de Koerdische schrijfwijze toe te passen geen inbreuk vormt op de etnische identiteit van de verzoekers en evenmin zou deze maatregel discriminerend zijn.

Kemal Taşkın en anderen

tegen

Turkije

NOOT

1. Dat de naam van een persoon een belangrijk element vormt van zijn identiteit en bijgevolg binnen het toepassingsgebied van het recht op de eerbiediging van het privéleven valt, staat buiten kijf en wordt ook bevestigd door de rechtspraak van het Hof (EHRM 22 februari 1994, *Burghartz t. Zwitserland*, Series A nr. 280-B). Iedereen heeft namelijk graag dat zijn of haar naam correct geschreven wordt. Zo hechten sommigen er belang aan dat De Cock “met C-O-C-K” wordt gespeld, al blijft de uitspraak dezelfde wanneer je de naam zonder c schrijft. Ook uit de communicatie van het Hof blijkt dat er strikt rekening gehouden wordt met de schrijfwijze van namen. Zo bevatten vier van de zeven namen van de rechters die over deze zaak moesten oordelen, tekens die niet terug te vinden zijn in het Latijns alfabet (Danutè Jočienè, Dragoljub Popović, Andrés Sajó en Işıl Karakaş). Deze tekens worden in de uitspraken van het Hof steeds zorgvuldig weergegeven.

2. In de zaak van Kemal Taşkın e.a. oordeelt het Hof dat er geen sprake is van een schending van art. 8 van de Conventie, aangezien de inmenging in art. 8 bij wet voorgeschreven is, een legitiem doel nastreeft – namelijk het voorkomen van wanordelijkheden en de bescherming van rechten van derden – en noodzakelijk is in een democratische samenleving. Niettegenstaande de goede opbouw, rammelt de redenering op verschillende vlakken. Vooral

bij het oordeel van het Hof omtrent de noodzakelijkheid van de houding van de Turkse autoriteiten kunnen er enkele vraagtekens geplaatst worden.

3. Het Hof verwijst eerst naar de mogelijkheid die in Turkije bestaat om Koerdische namen te dragen, zolang dit volgens het Turks alfabet gebeurt. Dit was ook het hoofdargument van de overheid die voorstelde om de letter Q door K te vervangen, de letter X door KS en de letter W door V. De verzoekers weigerden dit echter. De heren Genç en Yöyler halen aan dat het gebruik van deze letters in hun naam een betekenisverschil met zich mee zou brengen. Beide verzoekers argumenteren ook dat de weigering om hun namen in het Koerdisch te registreren een inbreuk vormt op hun etnische en culturele identiteit. Op het laatste argument repliceert het Hof dat de etnische en culturele identiteit van de verzoekers niet geschaad wordt, aangezien zij de mogelijkheid hadden om hun Koerdische namen te laten registreren onder de hoger vernoemde voorwaarden. Bovendien zou volgens het Hof niets erop wijzen dat de Turkse schrijfwijze van verzoekers' Koerdische namen een belachelijke of grove betekenis aan deze namen zou geven (par. 66). Dit laatste argument doet de wenkbrauwen fronsen. Laten we even het voorbeeld nemen van Ciwan. "Ciwan" betekent volgens verzoeker "Mooi en jong". Wanneer men deze naam volgens de regels van het Turks alfabet zou schrijven, dus met de letter V, krijgt men de naam "Civan", wat "vergadering" of "rendez-vous" zou betekenen (par. 64). Hoewel deze betekenis niet echt grof is, kan men minstens stellen dat het een ietwat "belachelijke" bijklank heeft om als "rendez-vous" aangesproken te worden. Het Hof heeft hier blijkbaar een andere mening over.

4. Het Hof gaat in de redenering nog verder in het bagatelliseren van de problematiek. Zo erkent het Hof dat het gebruik van het Turkse alfabet een fonetisch probleem met zich zou kunnen meebrengen, maar het wijst erop dat ook andere talen met dergelijke problemen te kampen hebben. Het Hof verwijst verder naar het nationaal karakter van deze problematiek en naar het feit dat er hieromtrent geen eensgezindheid heerst tussen de verschillende lidstaten. Bovendien zou deze problematiek minder belangrijk zijn en minder voorkomen dan andere problemen waar een groot aantal mensen mee te kampen krijgen binnen een Europa waar het vrij verkeer tussen de landen en tussen de taalgebieden toeneemt (par. 70). Het Hof houdt hier vreemd genoeg geen enkele rekening met het aspect dat het hier een minderheid betreft (zie infra, punt 6) en besluit dat de appreciatiemarge door Turkije niet overschreden wordt.

5. Opdat de inmenging in een democratische samenleving als noodzakelijk beschouwd kan worden, moet deze inmenging de proportionaliteitstoets doorstaan. Het doel van de weigering de letters Q, W en X in officiële documenten op te nemen, lag in het tegengaan van wanorde en het beschermen van de rechten van derden. Echter, aangezien Turken met een dubbele nationaliteit probleemloos deze letters in hun namen konden behouden kan men stellen dat dit in de praktijk niet tot praktische administratieve problemen leidt. Bovendien is het gebruik van de letters Q, W en X uit het Latijnse alfabet goed ingeburgerd in het Turkse publieke leven door de talloze producten met Engels of Frans opschrift. Zo is er een Turkse tv zender met de naam "Show tv" (zie <http://www.showtvnet.com/>) en beginnen alle Turkse websites uiteraard met "www".

6. In een tweede argument stellen de verzoekers dat sprake is van een schending van het non-discriminatiebeginsel op grond van etniciteit, samen gelezen met art. 8 van de Conventie. Ze verwijzen hierbij naar het feit dat Turken met een dubbele nationaliteit wel de mogelijkheid hebben om hun namen in de nationale registers te laten opnemen inclusief de letters Q, W en X. Het Hof herhaalt dat er van discriminatie op grond van de Koerdische origine geen sprake is, aangezien de Koerden toegelaten worden om Koerdische namen te dragen op voorwaarde dat deze volgens het Turkse alfabet gespeld worden. Bovendien zou niets erop wijzen dat de autoriteiten anders zouden handelen in het geval dat niet-Koerden zich zouden aandienen met een naam die tekens bevat die niet in het Turks alfabet voorkomen (par. 78). Vervolgens herhaalt het Hof dat het verschil in behandeling met Turken die een dubbele nationaliteit

hebben het gevolg is van internationale regelgeving. Aangezien het doel van die regelgeving het nastreven van uniformiteit is, acht het Hof dit niet onredelijk. Het Hof merkt bovendien op dat het “niet zeker is” dat de verzoekers, die hun naam wensen te veranderen, zich in een analoge situatie bevinden als personen die officiële stukken van derde landen voorleggen opgemaakt volgens de regels van deze landen (par. 79).

7. Daargelaten de vraag of de situaties van de beide aangehaalde groepen al dan niet analoog zijn, gaat het Hof eraan voorbij dat er in deze zaak eventueel sprake zou kunnen zijn van indirecte discriminatie. Meer nog, het Hof tracht consequent de olifant die in deze kamer aanwezig is te ontwijken; namelijk de moeilijkheden waarmee de Koerdische minderheid in Turkije te maken krijgt. De verzoekers haalden nochtans herhaaldelijk het argument aan van de bescherming van hun etnische en culturele identiteit, waarvan hun taal een essentieel element vormt (par. 54; par. 65). Hoewel Turkije geëvolueerd is in haar houding tegenover de Koerden – het verbod op het gebruik van de Koerdische taal is sinds het begin van de jaren 90 opgeheven¹ en Koerdische namen worden sinds een wetswijziging in 2003 toegelaten (par. 26) – worden de Koerden in de praktijk nog steeds met problemen geconfronteerd wat betreft het gebruik van hun taal. Zo stelt art. 222 van de Turkse strafwet inbreuken op het gebruik van het Turkse alfabet strafbaar met een gevangenisstraf van 2 tot 6 maanden. Deze bepaling werd ingevoerd door Kemal Atatürk om het Arabisch schrift te verbannen, maar wordt tegenwoordig vaak ingezet tegen het gebruik van het Koerdisch. Zo werd een aanvraag tot het publiekelijk vieren van het Koerdisch Nieuwjaar geweigerd, aangezien op het aanvraagformulier de term ‘Newroz’ vermeld stond. De aanvraag moest opnieuw ingediend worden met de Turkse versie van de term, ‘Nevruz’.² Een vakbondsafgevaardigde werd vervolgd omdat hij de letter W in kritische nieuwsartikelen gebruikt had.³ Voorts werd de burgemeester van Diyarbakir vervolgd omdat hij drietalige nieuwjaarskaarten de wereld in had gestuurd met gelukswensen in het Koerdisch, het Engels en het Turks. De Koerdische uitdrukking voor gelukkig Nieuwjaar is ‘*Sersela We Piroz Be*’. De openbare aanklager maakte hierop een publiek statement waarbij hij ‘in naam van het volk’ eiste dat de burgemeester met toepassing van art. 222 van de Turkse strafwet werd vervolgd.⁴ De openbare aanklager ging er blijkbaar aan voorbij dat de Engelstalige gelukswensen op dezelfde kaart, ‘Happy New Year’, ook de verboden letter W bevatten.

8. Ondanks de vrijheid om de Koerdische taal in het openbaar te gebruiken, worden Koerden dus regelmatig strafrechtelijk vervolgd wanneer ze dit doen (zie *supra*, punt 7) En ondanks het feit dat Koerden het recht hebben om Koerdische namen te dragen, wordt hen niet toegestaan om hun eigen letters te gebruiken. Het feit dat het hier om Latijnse letters gaat die in het dagelijks leven goed ingeburgerd zijn, leidt ertoe dat er over de noodzakelijkheid van de inmenging in het recht op privéleven ernstig getwijfeld kan worden. Men kan bovendien stellen dat er van indirecte discriminatie sprake zou kunnen zijn, aangezien een ogenschijnlijk neutraal voorschrift – het algemeen opleggen van het Turkse alfabet – in de praktijk het gevolg heeft dat vooral Koerden beknot worden in het recht om een Koerdische naam te dragen of het Koerdisch te gebruiken. Wat het Hof ertoe geleid heeft om dit perspectief niet in aanmerking te nemen in zijn redenering is onduidelijk. Misschien is er een zekere voorzichtigheid, die te maken heeft met het feit dat Turkije aan het evolueren is wat betreft haar minderhedenbeleid en het Hof dit proces niet wil doorkruisen. Dat is op zichzelf te

¹ D. Ergil, “The Kurdish question in Turkey”, *Journal of democracy*, vol. 11, nr. 3, juli 2000, p. 126.

² Lerna K. Yanik, “‘Nevruz’ or ‘Newroz’? Deconstructing the ‘Invention’ of a Contested Tradition in Contemporary Turkey”, *Middle Eastern Studies*, Vol. 42, No. 2, 285 – 302, 2006, p.6.

³ J. Jongerden, “Crafting Space, Making People: The Spatial Design of Nation in Modern Turkey”, *European Journal of Turkish Studies*, nr. 10 (2009), p. 15 en T. Korkut, “‘Newroz’ and ‘Kawa’ Reason for Imprisonment?”, <http://www.bianet.org/english/minorities/103328-newroz-and-kawa-reason-for-imprisonment>.

⁴ J. Lagendijk, “Kurdish: A different language”, <http://www.todayszaman.com/tz-web/detaylar.do?load=detay&link=115171>.

begrijpen, maar de toegekende rechten mogen geen verholen en onnodige vorm van beknotting bevatten.

9. De hierboven aangehaalde voorbeelden tonen aan dat er meer aan de hand is dan een louter praktische onuitvoerbaarheid van de administratieve verwerking van de letters Q, W en X. Het lijkt me dan ook dat het Hof in deze zaak voorstander is van Shakespeare's adagium⁵ dat de naam er niet toe doet. Het zou echter correcter zijn moest het Hof niet zelf dit mooie principe toepassen, maar wel van de staten verwachten dat zij dit zouden doen. Niet enkel in theorie, maar ook in de praktijk. Vanuit het oogpunt van de bescherming van minderheidsrechten is dit arrest dan ook een gemiste kans.

Saila Ouald Chaib
Ph.D. Researcher
Universiteit Gent

⁵ *“What’s in a name? That which we call a rose by any other name would smell as sweet”* uit W. Shakespeare , *“Romeo and Juliet”*, 1600.